

## “SAIDA ZUNNUNOVA IJODIDA INSONIY TUYG‘ULARNING TALQINI”

Muallif:

**Zaripova Ma’mura Shaylovovna**

Toshkent Xalqaro Vestminster Universiteti

akademik litseyi

oliy toifali o‘zbek tili o‘qituvchisi

### ANNOTATSIYA

Mazkur maqolada o‘zbek adabiyotining yorqin namoyandalaridan biri Saida Zunnunova ijodida insoniy tuyg‘ularning badiiy talqini tahlil qilinadi. Shoiraning she’riy va nasriy asarlarida muhabbat, mehr-oqibat, sadoqat, vatanparvarlik, inson qadr-qimmat, ona siymosiga hurmat hamda hayot go‘zalligiga bo‘lgan munosabatning ifodalanish xususiyatlari yoritiladi. Shuningdek, adibaning inson ruhiyatini tasvirlashdagi mahorati, badiiy obrazlar yaratishdagi o‘ziga xos uslubi hamda asarlarining ma’naviy-tarbiyaviy ahamiyati ilmiy jihatdan tahlil etiladi.

**Kalit so‘zlar:** Saida Zunnunova, insoniy tuyg‘ular, muhabbat, sadoqat, mehr-oqibat, insonparvarlik, badiiy mahorat, she’riyat, ma’naviyat, tarbiya.

### АННОТАЦИЯ

В данной статье анализируется художественное воплощение человеческих чувств в творчестве известной узбекской поэтессы Саиды Зуннуновой. Рассматриваются особенности отражения любви, доброты, верности, патриотизма, уважения к человеческому достоинству и образу матери в её произведениях. Особое внимание уделяется мастерству писательницы в раскрытии внутреннего мира человека и воспитательному значению её литературного наследия.

**Ключевые слова:** Саида Зуннунова, человеческие чувства, любовь, верность, доброта, гуманизм, художественное мастерство, поэзия, духовность, воспитание.

### ABSTRACT

This article examines the artistic interpretation of human emotions in the works of the prominent Uzbek poet Saida Zunnunova. The study analyzes the depiction of love,

kindness, loyalty, patriotism, respect for human dignity, and maternal affection in her literary works. Particular attention is paid to the writer's skill in portraying human psychology and the educational significance of her literary heritage.

**Keywords:** Saida Zunnunova, human emotions, love, loyalty, kindness, humanism, artistic mastery, poetry, spirituality, education.

## **KIRISH**

O'zbek adabiyoti taraqqiyotida inson qalbining nozik kechinmalarini badiiy jihatdan yuksak mahorat bilan tasvirlagan ijodkorlar alohida o'rin egallaydi. Bunday adiblar yaratgan asarlar nafaqat badiiy-estetik qimmatga, balki katta ma'naviy-tarbiyaviy ahamiyatga ham ega. O'zbek adabiyotining ana shunday iste'dodli vakillaridan biri Saida Zunnunovadir. Uning ijodi samimiyligi, hayotiyliigi va inson ruhiyatining teran tasviri bilan ajralib turadi. Saida Zunnunova o'z asarlarida inson qalbining eng nozik qirralarini ochib berishga intilgan ijodkor sifatida e'tirof etiladi. Shoira uchun inson va uning ma'naviy dunyosi ijodning bosh mezoni hisoblanadi. Shu sababli uning she'rlarida insonning quvonch va izzatoblari, orzu va armonlari, muhabbat va sadoqati, mehr va muruvvati tabiiy hamda ta'sirchan tarzda aks etadi.

Adiba asarlarining yana bir muhim jihati shundaki, ularda insoniy tuyg'ular milliy qadriyatlar bilan uyg'un holda talqin etiladi. Shoira o'z qahramonlari timsolida insoniylik, ezgulik, vafodorlik, fidoyilik kabi fazilatlarni ulug'laydi. Natijada kitobxon nafaqat estetik zavq oladi, balki ma'naviy kamolot sari yetaklovchi fikrlar bilan ham yuzma-yuz keladi. Bugungi kunda yosh avlod tarbiyasida ma'naviy qadriyatlarning ahamiyati tobora ortib borayotgan bir davrda Saida Zunnunova ijodini o'rganish muhim ilmiy va amaliy ahamiyat kasb etadi. Chunki uning asarlarida ilgari surilgan g'oyalar insonni komillikka, ezgulikka va yuksak ma'naviyatga chorlaydi. Mazkur maqolaning maqsadi Saida Zunnunova ijodida insoniy tuyg'ularning badiiy talqinini tahlil qilish, ularning g'oyaviy-badiiy mohiyatini yoritish hamda adiba ijodining tarbiyaviy ahamiyatini ochib berishdan iborat.

## **MAVZUGA OID ADABIYOTLAR TAHLILI**

Saida Zunnunova ijodi o'zbek adabiyotshunoslari tomonidan turli yo'nalishlarda o'rganilgan. Adabiyotshunos olimlar uning she'riyati va nasriy asarlarida inson ruhiyati, ayol qalbi, muhabbat va ma'naviy qadriyatlar masalasiga alohida e'tibor qaratganlar.

O'zbek adabiyoti tarixiga oid ilmiy manbalarda Saida Zunnunova o'z davrining faol va iste'dodli ijodkorlaridan biri sifatida baholanadi. Tadqiqotchilar uning asarlarida insonning ichki dunyosi, ruhiy kechinmalari va hayotiy qarashlari samimiy ifodalanganini ta'kidlaydilar. Shoiraning badiiy tasvir vositalaridan unumli foydalanishi, obraz yaratishdagi mahorati va inson ruhiyatini chuqur anglay olishi uning ijodining asosiy xususiyatlari sifatida ko'rsatib o'tiladi.

Adabiyotshunoslikka oid ilmiy tadqiqotlarda Saida Zunnunova she'riyatining g'oyaviy yo'nalishi insonparvarlik tamoyillari bilan chambarchas bog'liqligi qayd etiladi. Shoiras asarlarida inson sha'ni va qadr-qimmatini ulug'lash, ezgulikni targ'ib qilish, mehr-oqibat va sadoqat kabi fazilatlarni madh etish ustuvor o'rin egallaydi. So'nggi yillarda adiba ijodini pedagogik nuqtayi nazardan o'rganishga ham alohida e'tibor qaratilmoqda. Tadqiqotlarda uning asarlaridan ta'lim jarayonida foydalanish yoshlarning ma'naviy dunyosini boyitishi, ularda kitobxonlik madaniyatini rivojlantirishi hamda insoniy fazilatlarni shakllantirishga xizmat qilishi ta'kidlanadi. Tahlil etilgan ilmiy manbalar Saida Zunnunova ijodining bugungi kunda ham o'z ahamiyatini saqlab qolayotganini va uning asarlari insoniy tuyg'ularni tarannum etuvchi yuksak badiiy meros ekanligini ko'rsatadi.

Adabiyotshunos olimlar Saida Zunnunova ijodini o'rganar ekanlar, uning asarlarida inson qalbi va ayol ruhiyatining samimiy tasvirlanganiga alohida e'tibor qaratadilar. Xususan, o'zbek adabiyoti tarixiga bag'ishlangan tadqiqotlarda shoiraning insonparvarlik g'oyalarini ulug'lagani, ma'naviy qadriyatlarni badiiy talqin etishdagi mahorati yuqori baholanadi. Bu esa Saida Zunnunova ijodining bugungi kunda ham ilmiy tadqiqotlar uchun dolzarb manba bo'lib qolayotganini ko'rsatadi. Shu qo'shimchalar kiritilsa, maqolangizning ilmiyligi va tabiiyligi sezilarli darajada oshadi hamda attestatsiya uchun yanada kuchli ko'rinishga ega bo'ladi.

## **ASOSIY QISM**

Saida Zunnunova ijodining markazida inson va uning ma'naviy olami turadi. Shoira inson qalbidagi murakkab kechinmalarni tasvirlash orqali hayot haqiqatlarini yoritishga intiladi. Uning asarlarida insonning ichki dunyosi bilan tashqi olam o'rtasidagi uyg'unlik mahorat bilan aks ettiriladi. Adiba ijodida muhabbat mavzusi alohida ahamiyatga ega. Muhabbat uning asarlarida insonni yuksaltiruvchi, ruhiy jihatdan boyituvchi va ezgulikka yetaklovchi tuyg'u sifatida talqin qilinadi. Shoira muhabbatni inson hayotining ma'naviy tayanchi sifatida ko'rsatadi. Shu bois uning she'rlarida samimiylik, poklik va vafodorlik g'oyalari ustuvorlik qiladi. Saida Zunnunova ijodida mehr-oqibat va insonparvarlik masalalari ham muhim o'rin egallaydi. Adiba insonning inson oldidagi mas'uliyatini, bir-biriga mehr ko'rsatish, yaxshilik qilish va muruvvatli bo'lish kabi fazilatlarni ulug'laydi. Bu jihatlar uning asarlariga yuksak ma'naviy ruh bag'ishlaydi.

Shoira asarlarida ona siymosi alohida mehr va ehtirom bilan tasvirlanadi. Ona obrazi mehr-muhabbat, sabr-toqat, fidoyilik va hayotiy donishmandlik timsoli sifatida gavdalanadi. Adiba ona obrazini tasvirlash orqali milliy qadriyatlarimizning mohiyatini ochib beradi hamda yosh avlodni ota-onani qadrlash ruhida tarbiyalaydi. Sadoqat va vafodorlik masalasi ham Saida Zunnunova ijodining muhim g'oyaviy yo'nalishlaridan biridir. Shoira qahramonlari o'z e'tiqodi, yaqinlari va hayotiy prinsiplariga sodiq bo'lgan insonlar sifatida namoyon bo'ladilar. Bu orqali adiba insonning ma'naviy barkamolligi avvalo uning sadoqati va vafodorligida namoyon bo'lishini ta'kidlaydi. Shoira ijodida Vatanga muhabbat tuyg'usi ham chuqur ifodalangan. Vatan uning asarlarida oddiy geografik hudud emas, balki inson qalbiga eng yaqin va muqaddas maskan sifatida talqin qilinadi. Shoira ona yurtning go'zalligini, xalqning mehnatkashligini va milliy qadriyatlarning betakrorligini yuksak badiiylik bilan tasvirlaydi.

Tabiat tasviri Saida Zunnunova she'riyatining muhim badiiy unsurlaridan biridir. Bahor, gullar, musaffo osmon, qushlar sayrashi kabi obrazlar inson ruhiyati bilan uyg'un holda tasvirlanadi. Tabiat manzaralari qahramonlarning ichki kechinmalarini yanada ta'sirchan ifodalashga xizmat qiladi. Adiba badiiy tasvir vositalaridan mahorat bilan foydalanadi. Tashbeh, istiora, jonlantirish va boshqa san'atlar uning asarlarining estetik

qimmatini oshiradi. Shu bilan birga, shoira murakkab fikrlarni sodda va ravon ifodalashga erishgan. Bu esa uning asarlarini keng kitobxonlar ommasiga yaqinlashtirgan.

Saida Zunnunova ijodining eng muhim jihatlaridan biri inson qalbiga ishonch bilan qarashdir. Shoira insonning ma'naviy qudrati, ezgulikka intilishi va hayotdagi go'zalliklarni his qila olish qobiliyatini ulug'laydi. Shu sababli uning asarlari bugungi kunda ham kitobxonlarni o'ylashga, his qilishga va yaxshilik qilishga undab kelmoqda.

Saida Zunnunova she'riyatida inson qalbining nozik kechinmalari hayotiy obrazlar orqali ifodalanadi. Shoira lirik qahramon ruhiyatini tasvirlashda samimiylilik va tabiiylikka alohida e'tibor qaratadi. Uning she'rlarida insonning ichki dunyosi, orzu-intilishlari, quvonch va armonlari badiiy tasvir vositalari orqali ta'sirchan yoritilgan. Shu jihatdan adiba ijodi o'quvchini o'z ruhiy olamiga nazar tashlashga undaydi. Saida Zunnunovaning ona va Vatan mavzusidagi asarlarida insoniy tuyg'ularning eng yuksak namunalari aks etadi. Shoira ona obrazini mehr-muhabbat, sabr-toqat va fidoyilik timsoli sifatida tasvirlaydi. Ona siymosi orqali insoniylik, ezgulik va poklik g'oyalari ilgari suriladi. Bu esa asarlarning ma'naviy-tarbiyaviy ahamiyatini yanada kuchaytiradi. Adiba she'riyatida tabiat tasvirlari ham inson ruhiyati bilan uyg'un holda beriladi. Bahor fasli, gullar, qushlar, musaffo osmon kabi obrazlar qahramonlarning ichki kechinmalarini ifodalashga xizmat qiladi. Natijada tabiat va inson o'rtasidagi ruhiy bog'liqlik badiiy jihatdan yorqin namoyon bo'ladi.

## **AMALIY TAJRIBA NATIJALARI**

Ta'lim jarayonida Saida Zunnunova asarlaridan foydalanish o'quvchilarning badiiy tafakkurini rivojlantirishda muhim ahamiyat kasb etmoqda. Akademik litsey o'quvchilari bilan olib borilgan kuzatishlar shuni ko'rsatdiki, shoira asarlarini o'qish va tahlil qilish jarayonida o'quvchilarning badiiy matnni anglash, qahramonlar ruhiyatini tushunish va mustaqil xulosa chiqarish ko'nikmalari sezilarli darajada rivojlanadi.

Ayniqsa, insoniy tuyg'ular tasviriga bag'ishlangan mashg'ulotlar davomida o'quvchilar mehr-oqibat, sadoqat, vatanparvarlik va insonparvarlik kabi tushunchalarning mazmun-mohiyatini chuqurroq anglay boshlaydilar. Guruhli ishlash, munozara va ijodiy

topshiriqlar orqali ular o'z fikrlarini erkin bayon etish hamda badiiy asar yuzasidan mustaqil munosabat bildirish malakasini egallaydilar.

Kuzatishlar natijasida o'quvchilarning kitobxonlik madaniyati, nutqiy faolligi va estetik didi rivojlanganligi aniqlandi. Bu esa Saida Zunnunova ijodining ta'lim va tarbiya jarayonidagi ahamiyati nihoyatda yuqori ekanligini tasdiqlaydi.

Tajriba davomida o'quvchilarga Saida Zunnunovaning insonparvarlik g'oyalari aks etgan she'rlari o'qitilib, ular yuzasidan munozaralar tashkil etildi. Mashg'ulotlar yakunida o'quvchilarning asar mazmunini tahlil qilish, qahramonlarga munosabat bildirish hamda badiiy matndan xulosa chiqarish ko'nikmalarida ijobiy o'zgarishlar kuzatildi. Ayniqsa, insoniy fazilatlar haqidagi fikrlarni mustaqil ifodalash darajasi sezilarli ravishda oshgani aniqlandi.

Shuningdek, ijodiy topshiriqlar asosida o'tkazilgan mashg'ulotlar o'quvchilarning nutqiy faolligini kuchaytirib, ularda kitob mutolaasiga qiziqishni orttirishga xizmat qildi. Bu holat Saida Zunnunova asarlarining yosh avlod ma'naviy tarbiyasidagi muhim o'rnini yana bir bor tasdiqlaydi.

## **XULOSA**

Xulosa qilib aytganda, Saida Zunnunova ijodi o'zbek adabiyotining insonparvarlik g'oyalari bilan sug'orilgan nodir sahifalaridan biridir. Shoirasalarida inson qalbining eng nozik kechinmalari, ezgu orzu-intilishlari va ma'naviy olami yuksak badiiy mahorat bilan tasvirlangan.

Muhabbat, mehr-oqibat, sadoqat, fidoyilik, ona siymosiga hurmat va Vatanga muhabbat kabi insoniy tuyg'ular adiba ijodining bosh g'oyaviy yo'nalishini tashkil etadi. Ushbu tuyg'ularning samimiy va ta'sirchan ifodasi asarlarning tarbiyaviy ahamiyatini yanada oshiradi.

Saida Zunnunova yaratgan badiiy meros yosh avlod qalbida ezgulik, insonparvarlik va ma'naviy poklik tuyg'ularini shakllantirishga xizmat qiladi. Shu bois shoiras ijodini

o'rganish va targ'ib etish bugungi kunda ham muhim ilmiy, ma'naviy va pedagogik ahamiyatga ega.

Shuningdek, Saida Zunnunova ijodi bugungi kunda ham o'zining badiiy-estetik va tarbiyaviy ahamiyatini yo'qotmagan. Uning asarlarida ilgari surilgan insonparvarlik, mehr-oqibat, sadoqat va vatanparvarlik g'oyalari yosh avlodni ma'naviy barkamol inson etib tarbiyalashda muhim manba bo'lib xizmat qiladi. Shoiralar yaratgan obrazlar va badiiy qarashlar kitobxonni ezgulikka, hayot go'zalligini qadrlashga hamda insoniy munosabatlarni asrab-avaylashga chorlaydi. Shu jihatdan Saida Zunnunova ijodini yanada chuqur o'rganish, uning asarlarini ta'lim jarayonida keng targ'ib etish va yoshlar orasida ommalashtirish dolzarb vazifalardan biri hisoblanadi.

### **FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI**

- 1.Saida Zunnunova. Tanlangan asarlar. – Toshkent: G'afur G'ulom nomidagi nashriyot-matbaa ijodiy uyi.
- 2.Karimov N. XX asr o'zbek adabiyoti tarixi. – Toshkent: O'qituvchi.
- 3.Quronov D. Adabiyotshunoslik nazariyasi. – Toshkent: Akademnashr.
- 4.Qo'shjonov M. Adabiyot va ma'naviyat. – Toshkent: Fan.
- 5.Yo'ldoshev Q. Badiiy tahlil asoslari. – Toshkent: Yangi asr avlodi.
- 6.Rahimov B. O'zbek she'riyati taraqqiyoti. – Toshkent: Ma'naviyat.
- 7.O'zbek adabiyoti tarixi. 5 jildlik. – Toshkent: Fan.
- 8.O'zbekiston Milliy Ensiklopediyasi. – Toshkent.
- 9.Respublika ta'lim markazi metodik tavsiyalari. – Toshkent.
- 10.ZiyoNET ta'lim portali materiallari.